

Sosiaali- ja terveysministeriö
PL 33
00023 Valtioneuvosto

Viite: Terveystoimintalaki (1326/2010) 50 § 5. mom., sekä sosiaali- ja terveysministeriön asetus kiireellisen hoidon perusteista ja päivystyksen erikoisalakohtaisista edellytyksistä (583/2017) 2 § 1. mom.

Poikkeuslupahakemus ympärivuorokautisen perusterveydenhuollon päivystyksen järjestämiseen

Pohjois-Savon hyvinvointialue hakee Sosiaali- ja terveysministeriöltä poikkeuslupaa ympärivuorokautisen perusterveydenhuollon päivystyksen järjestämisen jatkamiseen Iisalmen ja Varkauden sairaaloiden yhteydessä ajalla 1.1.2023-31.12.2025 Terveystoimintalain 50 §:ssä sekä Valtioneuvoston asetuksessa kiireellisen hoidon perusteista ja päivystyksen erikoisalakohtaisista edellytyksistä 583/2017 6§:ssä kuvatulla tavalla. Molemmissa sairaaloissa on virka-aikana käytettävissä useiden eri erikoisalojen erikoislääkäripalveluita tukien päivystysyksikön toimintaa.

1. Tausta

Pohjois-Savon Hyvinvointialue on vastuussa Terveystoimintalain 50 § Kiireellisen hoidon järjestämisestä 1.1.2023 alkaen Pohjois-Savossa sekä osaltaan YTA alueella.

Kiireellinen hoito on tällä hetkellä järjestetty siten, että Pohjois-Savon Sairaanhoidopiiri on järjestämisvastuussa laajan ympärivuorokautisen päivystysyksikön tuottamisesta osana Kuopion Yliopistollisen Sairaalan toimintaa.

Tämän lisäksi Sosiaali- ja terveysministeriö on myöntänyt poikkeusluvan määräaikaikaisesti 31.12.2022 saakka Ylä-Savon SOTE kuntayhtymälle sekä Varkauden Kaupungille tuottaa ympärivuorokautisen perusterveydenhuollon päivystyksen palvelut Iisalmen ja Varkauden Sairaaloissa. Asiasta on sovittu sekä terveydenhuollon järjestämissuunnitelmassa Pohjois-Savossa sekä KYS-ERVA alueen erikoissairaanhoidon järjestämissopimuksessa.

Näiden lisäksi Pohjois-Savossa Kuopion kaupunki, Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä, KYSTERI, Sisä-Savon terveydenhuollon kuntayhtymä, Varkauden kaupunki, Siilinjärven kaupunki sekä Lapinlahden kaupunki

tuottavat terveydenhuoltolaissa tarkoitettua kiireellistä vastaanottotoimintaa myös arki-iltoina sekä viikonloppuisin.

Ensihoitopalvelun järjestämistä on Pohjois-Savon Sairaanhoidopiiri.

2. Hakemuksen perustelut

Etäisyydet, saavutettavuus sekä ensihoitopalvelun riittävyys

Etäisyydet tieverkkoa pitkin Kuopion yliopistolliseen sairaalaan (KYS) ovat keskeisistä alueen taajamista: Iisalimesta 85 km, Sonkajärveltä 106 km, Vieremältä 110 km, Kiuruvedeltä 122 km sekä Varkaudesta 75 km.

Iisalmen Sairaalan päivystykseen on tukeutunut ilta- ja viikonloppuisin nykyisen Ylä-Savon Soten jäsenkuntien noin 39 000 asukkaan lisäksi hieman laajempi väestö ilta-aikaan sekä viikonloppuisin. Varkauden Sairaalan päivystykseen tukeutuu noin 40 000 asukasta.

KYS:in laajan päivystyksen päivystysyksikössä käy vuosittain noin 43000 potilasta ja Iisalmen ja Varkauden päivystysyksiköissä noin 10 000 potilasta. Näistä potilaista Iisalmen päivystysyksikköön ensihoitopalvelu kuljetti vuonna 2021 2329 potilasta eli 6,4 potilasta/vrk ja Varkauden päivystysyksikköön 2724 potilasta eli 7,5 potilasta /vrk.

On selvää, että nykyisillä ensihoitopalvelun resursseilla ei kyseistä potilasmäärää pystytä siirtämään KYS:aan, vaan lisäresurssoinnin tarve olisi yhteensä 4 ensihoitopalvelun ympärivuorokautista yksikköä, koska keskimäärin yhden potilaan kokonaisprosessi kestäisi noin 3 tuntia. Tämän lisäksi tulee ottaa huomioon muut päivystykseen hakeutuvat potilaat, joiden ohjautuminen KYS:aan edellyttäisi pelkästään tilojen puolesta merkittävää lisärakentamista.

Sinänsä ensihoitopalvelun ja kaikkien Pohjois-Savon päivystysyksiköiden ohjautumisessa noudatetaan kansallisia kiireellisen hoidon perusteita ([Aikuisien valtakunnalliset yhtenäiset kiireellisen hoidon perusteet - Valto \(valtioneuvosto.fi\)](#) hyödyntäen myös hoidontarpeenarviota puhelimitse (Päivystysapu 116117, Iisalmen ja Varkauden omana palveluna tuotettu puhelinpalvelu). Samoin prosessi vakavasti sairastuneiden tai vammautuneiden osalta on suunniteltu yhdessä ensihoitopalvelun kanssa siten, että ensihoitopalvelu valitsee tarkoituksenmukaisen hoitopaikan ja potilaat kuljetetaan ensihoidon toimesta näissä tilanteissa suoraan lopulliseen hoitopaikkaan, joka useimmiten näissä tilanteissa on KYS, paitsi tilanteissa, joissa potilaan hoitosuunnitelman tai lääkärin potilaskohtaisen harkinnan perusteella ohjaus tapahtuu muuhun terveydenhuollon toimintayksikköön.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen organisaatiosuunnittelu on lähtenyt siitä, että ensihoitopalvelu ja päivystysyksiköt muodostavat kokonaisuuden yhdessä sosiaalipäivystyksen kanssa koko maakunnassa. Lähtökohtaisesti niin ensihoitopalvelu kuin kaikki päivystysyksiköt tulevat toimimaan yhden johdon alla, jolloin voidaan varmistua eri yksiköiden optimaalisesta ja tarkoituksenmukaisesta toiminnasta ja ohjata koko päivystyksellisen ja akuutin potilaan hoitoprosessia. Samoin tulee huomioida, että vaikka Varkauden ja lisalmen päivystysyksiköiden palvelu kohdistuu jatkossakin erityisesti ko. alueen väestöön on yhteisessä organisaatiossa mahdollisuus suunnitella palvelukokonaisuutta huomioiden koko Pohjois-Savon hyvinvointialueen väestön päivystyshoidon tarve esimerkiksi ruuhka- ja poikkeustilanteissa.

Muut perustelut

Sekä lisalmen että Varkauden sairaalalla on keskeinen merkitys erityisesti ikääntyvän väestön hoitamisessa niin osastoilla kuin kotona annettavan hoidon ja hoivan tukemisessa. Tämä on erityisen tärkeää huomioiden Pohjois-Savon ikääntyvä väestörakenne, sairastavuus sekä siitä johtuva ikääntyneisiin kohdistuva palvelutarve lisäen tarvetta akuuttien tilanteiden ratkaisukykyyn. Tämän potilassegmentin kohdalla toimintamallina jatkossakin on tukeutua sekä lisalmen että Varkauden päivystysyksiköihin erityisesti lääkäripäivystyksen, mutta myös hoitohenkilöstön asiantuntemuksen osalta, mikäli kotona selviytyminen ei tuettunakaan onnistu tai potilas hyötyy osastohoitojaksosta.

lialmessa on kolme vuodeosastoa, joissa on yhteensä 86 potilaspaikkaa ja näistä 8 paikkaa on valvontayksikössä. Varkaudessa on 55 paikkainen akuuttiosasto, mikä sisältää neljäpaikkaisen valvontayksikön. Sekä Varkaudessa että lialmessa osastoilla hoidetaan sekä perusterveydenhuollon että erikoissairaanhoidon potilaita, kuten sisätauti- ja neurologisia potilaita, saattohoitopotilaita sekä tutkimus- ja kuntoutuspotilaita. Valvontayksiköissä hoidetaan ympärivuorokautista tarkkailua ja hoitoa vaativia potilaita sekä annetaan erityistä tarkkailua vaativia lääkeinfuusioita. Päivystys on erityisen tärkeä tällä hetkellä valvonnassa hoidettavien sydänpotilaiden turvallisen hoidon ja seurannan kannalta. Lisäksi lialmessa ja Varkaudessa toimii kotisairaala. Varkaudessa kotisairaala on fyysisesti päivystyksen välittömässä läheisyydessä ja lialmessa kotisairaalan toimitilat ovat osaston 1 yhteydessä. Kotisairaaloiden fyysinen läheisyys päivystykseen osaltaan luo jatkumoa kotisairaalaan ja päivystyksen välille potilaiden arvion ja jatkohoidon kannalta.

Pohjois-Savossa häiriötilanteiden varautumisessa sekä lisalmen että Varkauden Sairaalalla on tärkeä rooli niin suuronnettomuuksissa lievästi loukkaantuneiden hoitopaikkana kuin tilanteissa, joissa tarvitaan

väistöratkaisuja esimerkiksi KYS:in toiminnan ollessa vakavasti uhattuna laajoissa häiriötilanteissa.

THL:n asiantuntijaraportissa *Tiirinki H et al: Sairaalapäivystysten nykytila – kuormittuminen, työhyvinvointi, asiakaspalautteet sekä toiminnan kehittäminen THL 2021* [Sairaalapäivystysten nykytila – kuormittuminen, työhyvinvointi, asiakaspalautteet sekä toiminnan kehittäminen \(julkari.fi\)](#) todetaan päivystysyksiköiden kehittämiseen liittyen seuraavaa:

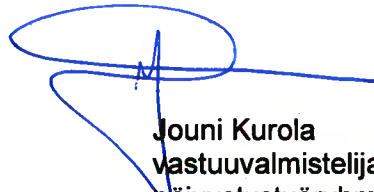
Tunnistetut kehittämistarpeet Sairaalapäivystysten toiminnan kehittämistä tulee vastaajien mielestä edelleen kehittää, ja kehittämistarpeet jakautuivat viiteen pääluokkaan. Pääluokat ovat terveyskeskusten päivystyksen ja kiirevastaanoton vahvistaminen, yhteistyötä edistävän toimintakulttuurin kehittäminen, toimintaprosessien uudistaminen, resursoinnin vahvistaminen sekä osaamisen kehittäminen.

Kokonaisuutena näemme, että kolmen päivystysyksikön toimintamalli on vakiinnuttanut toimintansa Pohjois-Savossa huomioiden sosiaali- ja terveydenhuollon päivystyksellisten potilaiden koko potilaskirjo. Tällä mallilla on luotu toimiva työnjako, jota entisestään voidaan parantaa, kun päivystysyksiköt toimivat saman johdon alla.

Vaihtoehtoina olisivat mittavat lisäresursoinnit ensihoitopalveluun ja keskitettyyn KYS:in päivystysyksikköön niin tilojen kuin henkilöstönkin osalta. Todennäköisesti lopputuloksena olisi erityisesti ikääntyneiden potilaiden epätarkoituksenmukainen siirtely ja hoito keskitetyssä päivystysyksikössä sekä yliopistollisen sairaalan päivystysosastoilla.

3. Allekirjoitukset


Leila Pekkanen
vt. hyvinvointialuejohtaja


Jouni Kurola
vastuuvalmistelija / ensihoito-
päivystystyöryhmä